Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De visitatione prelatorum vel cura curatorum

urn:nbn:de:bsz:31-300764

Visual Library

frequenti ꝑuaricatōe iterant̄/frequēti ſen
tentia debēt condēnari.et velut repullulā
tia malis radicibus germia crebrius am/
putari.preſertim ꝑ viſitatōem que eſt que
L dam applicatio legum ad opatōem ⁊ iua
viuificatō.que aliter mortue ſunt vel lan
gueſcunt. ¶ Duodecima prouiſio ¶ Fi
at ad extremū reductio pulcre pacis tam
turpiter exulantis ad habitaculū totius
eccleſie.et hoc ꝑ imploratōem diuine mi/
ſericordie. Per morū correctōez/qui nos
ſua ꝑuerſitate a nobis deo qꝫ ſeparāt Per
concilij generalis (ſi ita viſum fuerit) cele
bratōem in quo generales ꝑ xp̄ianitatem
errores paſſim ſparſi venirēt hoc genera
li remedio corrigendi ¶ Pergebat hoc lo
co induſtrioſa ſedulitas/velle plura/ ꝑti/
culariaqꝫ ſuꝑ ip̄o ſciſmate peſtifero termi
nando diſſerere vt de ſubtractōne.de neu
tralitate/de beneficioꝝ ad ordinarios re/
uocatōne. ſed modeſtia repreſſit dicens.
hic neqꝫ locum eſſe. neqꝫ tempus.iam qꝫ
dādus eſt ait multiloquio tuo finis. Pa/
rui modeſtie/et ſub exhortatorio quodaꝫ
epilogo cōcludere taliter inſtitui Bonus
paſtor vt audiuit veſtra deuotio preclariſ
ſima viri patres ⁊ fratres/ bonus paſtor
animā ſuam dat pro ouib9 ſuis/dixit xp̄s
paſtor ille qui fecit quod docuit Nā cepit
facere/poſt docere/vt qui potens erat pri
us opere/poſt ſermone. Pri9 corā deo de
hinc corā populo Dedit animā ſuaꝫ pro
ouibus ſuis in ꝑdicatōe in opatōne in ſa
cramentoꝝ ꝑ mortē eius viuificatōe Fiat
hoc ſimilr a vobis Attendite prius vob/
dehinc vniuerſo gregi.in q̄ poſuit vos ſpi
ritusſctūs regere eccliaꝫ dei/quā adq̄ſiuit
ſanguine ſuo. Quāobrēꝫ inueniat̄ apud
vnūquēqꝫ veſtrū conformit̄ ad ꝑmiſſam
triplicitatē/et ſacrā euangelij lectōnez tri
plex conditō. Vocet vnuſqſqꝫ oues ſuas
ꝓprio noie ⁊ hoc predicatōe ⁊ familiari ex
hortatōe Vadat añ eas ⁊ hoc exēplari cō
uerſatōe ⁊ ſolicita directōe Deſcēdat ⁊ ad
iuuet eas ⁊ hoc in ſacramentoꝝ religioſa
miſtratiōe. Sic aſſociabūt eū ſedula tur/
ba/canes latrantes ĩ voce ꝑdicatōis Sic
audient vocē eius oues.⁊ ſequēt̄. quia ꝑ/
cedet eas in greſſib9 opatōis Sic demuꝫ
cognoſcet ſingulas ex noie attendēs dili/
gent̄ vultū pecoris in ſacramentoꝝ ꝑſer/
tim ꝯfeſſionis exhibitiōe Sic paſcet eas
tripliciter Paſcet verbo Paſcet exemplo.
Paſcet ſubſidio Et hoc ꝑ ſeipm̄ qđ vtiqꝫ
ſanctius efficaci9 qꝫ eſt/vel ꝑ idoneos viſi
tatores ſubſtitutos Adiuuāte deo/et oia
ꝯfirmante/q̄ eſt paſtor bonus ⁊ de9 bene/
dictus In ſecula ſeculorū amen. ¶ Finit M

Incipit tractatus

eiuſdē Cancellarij pariſieñ. De viſitatōe
prelatorū vel de cura curatorum.

Ad laudē dei et edificatiōem
populi chriſtiani/cōpilata
eſt hec breuis ⁊ rudis cōpi/
latio/tēpore quo celebrabat̄
Remis prouiciale cōcilium
Anno dñi. M.cccc.viij.april' collecta tā
ex ſermone ilhc habito qꝫ ex ſcedulis ⁊ di/
ctis varijs ꝑlimoꝝ ¶ Et in ꝑmis cū inſti
tutōes canonice/ſint inefficaces ⁊ lāgui/
de/niſi per paſtorē q̄ eſt lex viua/demāde
tur effectui/ ſaluberrimū videt̄ ꝓ reforma
tōe moꝝ ⁊ ſubditoꝝ emēdatōe/ qꝫ paſtor
iuxta canonicas ſanctōes viſitet diligent̄
⁊ crebro ſuū gregē/aut ꝑ ip̄m aut ꝑ vicari
os doctos/hñtes plenariā ab eo ꝑtātem/
in negocijs ꝑſerti ſpūalib9 ordinādis ⁊ ex
pediēdis/ꝑcipue circa materiā penitētie.
ꝓut eis viſum fuerit expedire.⁊ cū mode/
rato ſtipēdio eis ordinādo ꝑ ꝑlatū. Qua
in re vident̄ attēdēda ꝓ quadā generali re
mēoratōe ea q̄ ſequūt̄/cū additōe vl' dimi
nutōe ſm̄ circunſtātiaꝝ occurrētiū q̄lita/
tē.⁊ cū appoſitōe remedioꝝ ſm̄ prudētiā
viſitātꝫ. ¶ Prio viſitatur9 plat9 aliquā pa
rochiā ꝑſonalr/aduentū ſuū ꝓnūciet per
dies aliquot pri9 indicās ꝑ ſcedulam vt ſi
q̄s indigeat ꝯſilio vel remedio ſalubri ꝓ
facto ꝯſcie ſue/ſiue in cōmutatōe votorū/
ſiue in caſib9 reſuatis ſiue in alijs q̄buſ/
cūqꝫ/ſit pat9 tali die.tali hora ⁊ tūc ꝯſidēt̄
aduēiat Indicat̄ ꝑterea oib9 parochianis
ceſſatō ab oi ope/vt i ecclia ꝯpeant ¶ Itē
ſi viſitator ſit plat9/ indicet̄ eis vltra h̄ qꝫ
ad ſacr̄m ꝯfirmatōis digne ſuſcipiēdū ſe
ꝑparēt.⁊ illō recipiat̄ Qui ſi nō ſit plat9/
indicet̄ adire eū q̄ꝫprimū ꝯmode poterūt
Eſt ei ſacr̄m ſalubre. nec ꝯtēnendū dum
oportunitas ſe ingerit ¶ Itē viſitator in
principio ſui aduētus/poterit ad ppl'm ĩ
ecclia ꝑ ſe vel ꝑ aliū facere ꝯmonitiōez bre
uē/ꝯformit̄ ad illa q̄ ꝯtinēt̄ in tractatulis
ꝯpoſitis ꝓ eruditiōe ſimpliciū ſacerdotū
⁊ populoꝝ/in materia ꝑceptoꝝ ⁊ conſcie
¶ Itē viſitator poterit prius ſi voluerit

vel poſtmodum / interrogare ab illo / vel
de illo qui deſeruit cure parochiali / ſi ſit
curatus / vel ſolum vicarius mercenarius
conductus ¶ Item q̃lis eſt in habitu. in
tonſura / in victu / in conuerſatōne / in eru
ditōne. ¶ Item q̃les redditus ſunt in cu
ris ꝛ quō miniſtrant̄. Q̄m ex defectu ſuffi
cientis prouiſiōis illis qui altari deſerui
unt / eueniūt mala multa ¶ Itē de preſbi
teratus domo. vt vtenſilibus ꝛ reparatio
nibus tam in eccl'ia q̄ȝ alibi ꝑ matriculari
os ſeu parochianos faciendū ¶ Itē qua
lia habeat ſtipēdia vicari⁹ ille qui deſuit /
ſicut tactū eſt. Et fiat ſufficiēs prouiſio ꝑ
principalē. ſiue ſit ille curatus. ſiue colle /
giū. iuxta canonicas ſanctōes. Et ſciatur
quo priuilegio gaudet curatus non reſi /
dens. et ſi iuſte ¶ Itē ſi ī parochia ſit alia
villa adiuncta ꝑ ſuccurſu. propter quam
oporteat eū celebrare duas miſſas quan /
doq̄ȝ in die. et qualr̄ in illis ſe hȝ. Et ſi in
prima miſſa capit ablutōnem qđ fieri nō
A dȝ. qꝛ ſoluit ieiuniū nature. ¶ Itē videat̄
ſi ille ſciat ea q̄ ſpectāt ad officiū curati et
ſpecialr̄ in materia ſacroꝝ. vbi maius ēēt
ꝑiculū. vt ſciat formā ꝑ baptiſmo / pro eu
chariſtia / ꝑ abſolutōe tam ab excōicatiōe
q̄ȝ a pctīs / necnō ꝑ matrimonio. ꝛ ꝑ extre
ma vnctōe. et ſi neſciat doceat̄ ¶ Itē ſciat̄
ab eo qualr̄ ſe habeat ī caſib⁹ dubijs emer
gentib⁹ q̄n̄q̄ȝ circa miniſtratiōeȝ ſacroꝝ /
vt circa celebratōem miſſaꝝ. dū cadit ali
quid in calicē. vl' dū ſanguis effluit. vl' dū
reperitur eſſe vinū ſine aq̄ in calice. vel in pi
xide vbi eſt hoſtia ſacra. inueniunt̄ vmes ꝛc̄.
Et ſi neſciat doceat̄ ¶ Itē circa baptiſmū
dum puer eſt baptiſat⁹ de obſtetrice. q̄lr̄ ſe
habeat ꝛ doceat̄ ¶ Itē ſi obſtetrices ſciāt
verā formā baptiſandi in parochia ſua ꝛ
ſup hoc poterūt obſtetrices interrogari ꝛ
doceri / ꝙ hec forma eſt / ſpargēdo aquā ſu
ꝑ pueꝝ. Johes vel criſtina. ego te bapti /
ſo In noīe pr̄is ꝛ fi. ꝛ ſ. ſ. Amē. ¶ Itē qua
liter ſe habeat erga infirmos viſitādos in
articulo mortis. et ſi neſciat doceat̄ ¶ Itē
ſi celebret ſemꝑ ieiun⁹. hoc ē ꝙ nihil ſum
pſerit p⁹ mediā noctem eiuſdē diei. quāq̄ȝ
poſt illā horā dormierit ꝛ ieiun⁹ ſit. q̄m h̄
nō debȝ ¶ Itē ſi oñdit hoſtiā populo an
q̄ȝ ſit ꝯſecrata. q̄m hoc fieri nunq̄ȝ debȝ ꝛ
abuſus obtētus corrigat̄ ¶ Itē ſi vnq̄ȝ ce
lebrauerit ſuſpēſus a iure vel ab hoīe / per
excōicatōem qꝛ ab irregl'aritate inde ꝯtra
cta ſolus papa ꝛ ſummi penitētiarij / tūc
abſoluūt ꝛ ꝑ hoc doceat̄ ¶ Itē ſi celebra /
uerit corā excōicatis cauſa timoris vel fa
uoris. vel qꝛ nolebāt recedere. ꝛ iuxta rō /
nem ſiue tenorē. det ſibi conſiliū ¶ Itē ſi
dixerit primā anteq̄ȝ celebret. ſicut dȝ fie /
ri. niſi in die natalis dn̄i. Et ſi p⁹ pollutio
nes nocturnas aut diurnas / ſtatī celebret
ſup illa re doceat̄ quid agendū ſit. nūc ꝑ /
pter reuerentiā ſacramēti. nūc ꝓpter offi /
cij ſui neceſſitatē ¶ Itē quō ſe habȝ in fo
ro penitētie erga cōfitentes ſibi qualr̄ in / D
terrogat de pctīs. qualiter inſtruit. quali /
ter abſoluit. qualiter remittit pro caſibus
reſuatꝭ. Et qui ſunt caſus reſeruati qua /
liter abſoluit excōicatos vel ꝑticipantes.
qualit̄ iniūgit penitētias. Et ſi abſoluat
eos qui nolūt habere ꝓpoſitū deſiſtendi a
pctīs. vt rancore furto luxuria. Quib⁹ lo /
cis ꝛ tēpibus / audit cōfeſſiones. Si ꝑ pec
catis occultis / dat penitentiā publicā vel
ſolennē / ſicut faciūt ſtulti penitētiarij in
principio q̄dragesime mulierculis ꝛ hoī
bus qui ſepe nullā hñt culpā aut ſaltē nō
publicā ſup morte puuloꝝ ſuoꝝ. ꝛ docea
tur diligēter de oīb⁹ / verbo vel ſcripto
¶ Itē ſi eccl'iam ſuā cū ſacris ornamētis
et ſacro criſmate ꝛ fontib⁹ ꝑ baptiſmo / te
neat decēter ꝛ honeſte ꝛ ſecure ¶ Itē ſi al
tare ſuū ſit integrū. ſi hoſtiam ſacram mu
tat de menſe in mēſem vel crebrius / vel ſu
per his ſolicite moneat̄ atq̄ȝ doceatur. ¶
Itē ſciſcitet̄ caute ſecreteq̄ȝ apd̄ parochia
nos de alijs morib⁹ ſuis vt ſi ſit ꝯtinēs vl'
cōcubinari⁹. ſi ſolicitat ad malū mulieres
ꝯfitētes / ſi ꝑ irā vel crapulā / frāgit ſigillū
confeſſiōis ſigno vel verbo. ſi ſit luſor ad
taxillos vel aliter ſcandaloſus populo. in
tabernis in iuramentis horribilibus. ꝛc̄.
Et ſic admoneatur vt emendetur vel eij /
ciatur ¶ Item quos accipit adiutores in
confeſſionibus audiendis circa paſcha.
Et ſi ſe fratres ingerunt eo tunc inuito /
et ſi parochiani ſui omnes ſeu ſibi vel or /
dinarijs ab eo repreſentatis licet ab alijs
ſe dicant fuiſſe cōfeſſos. ¶ Item ſi per ne
gligentiaȝ ſuam aliqui ſperant ſine ſacra /
mentis vel pueri vel egroti. aut ſi mlieres
hñtes pueros ex cōcubinatu / admittit ſo
lenniter ad purificatōeȝ. q̄m hoc nō debȝ
¶ Itē qualr̄ denūciant̄ feſta. q̄m ſe fit ex
ceſſus et laqueus apponitur ſi ne cit. ¶
Item qualit̄ facit abſolutōem generalem

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

in paſcha.etſi neſcit doceatur ꝛ detur ſibi
forma. Item ſi habeat ſtatuta ſynodalia.
etſi ſciat legere ea.et ſi publicat ea que de
bet et talibꝫ populo nũciare. ꝛ in hoc de/
bent eſſe prelati paucis cõtenti quo ad il/
la que ꝯcernũt tempalitatẽ eccleſie. ſꝫ ma
gis de ſalute prouideat animarũ ¶ Item
ſi ſciat cantare et legere/ in miſſali diuine
legis.ꝛ ſi denunciat ſuis parochianis ꝛ q̃
liter. ¶ Item ſi habeat in ſcriptis tenorẽ
generalium preceptorum. ſi ſciat ſeptem
peccata mortalia.et videatꝛ de doctrinali
ſimpliciũ. vel de tractatulis alijs ad hoc
ordinatis.quoniã hec ſunt magis neceſ/
ſaria ꝛ vtilia/ q̃ʒ ſole conſtitutõnes ſinoda
les vt dictum eſt.

¶ P Ceteꝝ poſt inq̃ſitõeꝫ de moribus
curati vel ſui ſubſtituti/poterit fi
eri inquiſitio ab eodẽ vel ab alijs
probis/ſuꝑ conditõnibus parochianoꝝ
ꝛ hoc caute in generali petendo q̃lia vicia
magis regnãt in parochia.ꝛ ſm hoc poſ/
ſet viſitatoꝝ ſermo meliꝰ adaptari ¶ In/
quiratꝛ ergo ſi in parochia ſint plures ex/
cõmunicati.in q̃bus caſibus.vt viſitans
poſſit ad eoꝝ abſolutõem ꝓcurandã me
lius ꝓcedere. ¶ Item ſi regnant ibi here/
ſes.ſortilegia ꝛ qualiter ꝛ ſi ſint ſupſtitio
nes in ligaturis ſcripturis ꝛ breuibus ap
penſis.ſi blaſphemie/ſi vſure/ſi falſe mer
catões.ſi furtũ/ſi peccatũ cõtra naturam.
ſi adulteria ꝛ ſimilia.qꝛ ſm iſta.poterit vi
ſitatoꝛ/predicatõem vel viſitatõem ſuaꝫ.
vel confeſſionẽ/fructuoſius adaptare/ vt
dictũ eſt. ¶ Item ſi parochiani bñ ſeruãt
feſta pͥcipalia.veniẽdo ad miſſam.ꝛ ſtã
do per totũ.vl' ſi recedũt ſumpta aqua be
nedicta.vel poſt eleuatõem corꝑis chriſti
Noteꝛ hic de moderatiõe qual'r fieri poſ/
ſit in tot feſtis.ſiue per cõciliũ generale. ſi
ue per ꝓuincialia de cõſenſu eiuſdẽ conci
lij generalis. Et noteꝛ de feſto trinitatꝫ ſo
lenniſando ꝓut papa nouiter inſtituit ¶
Item ſi ſoluãt decimas.de quibꝫ ꝛ quibꝫ
Si veniũt om̃es ad confeſſionẽ ſalteꝫ in
paſcha vt tactũ eſt.et ſi ſciant pater noſter
ꝛ credo. et ſi dicunt illa.et ſi non cõpellũtꝛ
ad illa ſcienda ꝛ dicẽda ¶ Itẽ ſi vexantur
ab officiarijs prelati vel alteriꝰ ꝛ q̃liter.ſu/
ꝑ his ꝓuideat viſitatoꝛ ¶ Itẽ ſi teſtamẽ/
toꝝ executões faciũt/moneantꝛ ꝛ cogantꝛ
¶ Itẽ ſi fuerint inter aliquos inimicicie
capitales.ꝛ ſic finiantꝛ ꝓut poterit fieri

Itẽ ſi ſint lites mote inter eos ꝛ q̃bꝰ cauſ
ꝛ ſi poſſent ad ꝯcordiã ſummarie ꝯuoca/
ri/vt tactũ eſt iuxta hoc moneantꝛ ſimpl'r
queratꝛ. ¶ Itẽ ſi ieiunia eccleſie obſeruãt.
vel ſi irridẽt. ¶ Itẽ ſi ſchole habentꝛ ꝓ iu/
uenibꝫ ¶ Itẽ q̃liter inſtruũtur pueri ĩ pa/
rochia ꝛ alia loca viſitando ſiue ſit in reli
giõe ſiue alibi.qꝛ a pueris dꝫ inchoari re/
formatio eccleſie. Et ꝓhibeatꝛ hic nimia
familiaritas fratꝝ ꝛ ſoroꝝ adinuicẽ et cũ
parentibꝫ.qꝛ iacendo cũ eis.aliq̃ñ ſuffocã
tur in corꝑibꝫ.ꝛ deterius aliq̃ñ ꝓuenit in
moribꝫ.ꝓuideatꝛ igitꝛ q ſint ſchole vbi nõ
ſunt ¶ Itẽ ſi morientes in puerperio ape/
riantꝛ.vt infans viuꝰ recipiatꝛ ꝛ baptiſetur
qm̃ hoc expedit.ſed cũ cautela ¶ Itẽ qua
liter ſe habẽt parochiani in eccl'ia reuerẽt
et ordinate ꝛ q̃ete.etſi nõ moneantur ipſi
nec fiant ludi diabolici fatuoꝝ. ¶ Itẽ ſi ¶ Q
fiant ſmones apud eos ꝛ quõ miſſi ſunt.
ꝛ quid dicũt ſuꝑ materia indulgentiaꝝ ſi
irrõnabilia aut mẽdacia eſſet ꝓuidendũ:
¶ Itẽ ſi laici ꝛ mulieres intrãt choꝝ.et ſi
ducũt choreas in locis ſacris.et ſi illic ce/
lebrãt cõuiuia. etſi induũt veſtes ſacras/
et ſi ſic corrigantꝛ ꝛ ꝓhibeantꝛ ¶ Itẽ ſi irre
uerenter ſe habeãt dũ baptiſantꝛ ſui pueri
et dũ fiũt matrimonia/vel in alijs ſacris/
ridendo iocãdo garrulãdo et ſi fiunt nu/
ptie/cũ bannis ꝛ in eccleſia parochiali ¶
Itẽ ſi infirmi prius querãt medicos aĩa/
rum q̃ʒ corpoꝝ.et iuxta hoc q̃d fieri debet
moneantꝛ ¶ Itẽ ſi parochiani turbãt/vel
ꝑ canes vel ꝑ infantes clamantes/diuinũ
officiũ qđ neq̃q̃ʒ ꝯueniẽs eſt fieri ¶ Itẽ ſi
diebꝫ feſtiuis exercentꝛ a ſecularibꝫ iuſticia
rijs/torture ꝛ queſtiões ad mortẽ et ſi ipe
diuntꝛ ne ꝯfiteantꝛ añ mortẽ.q̃ oĩa fieri nõ
debẽt ¶ Itẽ ſi q̃ loquũtꝛ irreuerenter de pla
tis ꝛ dñis ꝛ alijs ſcandalũ procurãtes nõ
correctõem Si querũt extremã vnctiõeꝫ
in ĩfirmitate Si abortiuos ꝛ excõicatos
ſepeliũt in cimiterio Si exercẽt mercatu/
ras in feſtis ꝛ locis ſacris/ etſi exercẽt tũc
opa ſuilia Et ſi in eccl'ia ſint arce ſiue ne/
ceſſitate guerraꝝ/ꝛ ſm hoc doceantꝛ quid
agẽdũ eſt ¶ Itẽ ſi parochiani excedũt in
crapul' ꝛ ludis ꝓhibitꝫ.ꝛ ſilibꝫ/ſpecial'r in
nocte natal' dñi ꝛ alijs vigilijs ſacris/ꝛ ſu
ꝑ his doceantꝛ ¶ Ampliꝰ ſi ſint alicubi iu
dei/videatꝛ q nõ ſeducãt xpianos/ nec ſi/
gnis careant diſtinctis/et ſi velint conuer
ti/ non omnino ſpolientur ſuis rebus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Amplius ſi in parochia ſint domus reli/
gioſoꝝ ⁊ hoſpitalia. fiat inquiſitio ſm ſta
tus eoꝛundē. ⁊ qualiter ſeruant vota ſua.
ſpecialiter cōtinentie ⁊ paupertatis ſine ap
propriatōne. quomodo curāt de paupib⁊
⁊ ſpecialiter in ſpūalibus. et ſi anteq̄ꝫ reci
piant infirmi/confiteantur. queadmodū
fit in domo dei pariſius. Item ſi illic ſint
monachi compatres. Si obligant eccle/
ſias ſuas. et ſi ſic: prohibeantur.

Rurſus applicet ſe viſitatoꝛ per ſe
vl' ſuos comites ad audiēdū con
feſſiōes diligenter et moroſe/tam
magnoꝝ q̄ꝫ paruoꝝ/ modis idoneis. et
ſm inſtructōes alibi memoꝛatas. pſertim
q̄ ad peccata carnis/q̄ difficili⁹ extrahūt.
nam in hoc ſtabit fructus pricipaliſſim⁹
reformatōnis ¶ Itē ſi ille q̄ deſeruit cure
reptus fuerit idoneus det ſibi bona ptās
ſup caſib⁊ occultis reſeruatis. ⁊ pſertim q̄
ſint repetita. ⁊ erga iuuenes ⁊ feminas. ¶
Item ſi nō reperiat eſſe talis/inſtituat in
primioꝛi loco vnus idone⁹ ſecularis/vel
religioſus/tanq̄ꝫ penitentiari⁹/ad quem
poſſent remitti parochiani ſup talib⁊ caſi
bus reſeruatis ⁊ ſup habendo cōſilio i' ta
libus dubijs cōſciētie ¶ Itē de pbata ap
poſitōe remedioꝝ p viſitantē expedit vt
habeat ⁊ haberi faciat/tractatlos breues.
p parochias in vulgari de examinatōe cō
ſcientie. ⁊ de caſibus reſeruatis ad hos vl'
ad illos. cū ſtatutis ſinodalib⁊ abbreuia/
tis. p cognoſcendo q̄ ſunt foꝛme preciſe
ſacroꝝ. necnō de pceptis dei. atq̄ꝫ ſimili/
bus. ¶ Itē pro tractādo certū ⁊ fructuo/
ſum modū reſuandi pctā. videt primo q̄
nullus caſus deb3 reputari reſeruat⁹ apō
pueros ⁊ puellas iunioꝛes. xiiij. annis p/
pter cauſas i quadā quondā epiſtola no/
tatas que incipit. Pontificali dignitati.
¶ Itē modus traditus in ſinodalib⁊ dn̄i
epi Cameracen̄. videt idone⁹ paucis addi
tis aut remotis Primo loq̄t eps ſic dicēs
Reſuam⁹ nobis maioꝛa peccata. videlicꝫ
pctā cōtra naturā in viris vltra. xx. ānos.
homicidia. incendia. ſimonias. hereſes.
apoſtaſias ſacrilegiū vltra q̄draginta ſoli
dos. inceſtus cū patre matre filio. filia. ſo/
roꝛe. fratre. ⁊ cū religioſis mulierib⁊ ac p/
feſſis. iniectōes violentas manuū in pa/
rentes ex deliberatōe factas. ſoꝛtilegia in
ſacramētis. videlicꝫ in euchariſtia ⁊ chriſ
mate. oppꝛeſſiōes paruuloꝝ volūtarias ⁊
pꝛocuratas. negligētias parentū in igne.
vel aqua natos pdentiū/ piuria ſolennia
et fidei fractiōes ſolennes in terra noſtra.
votoꝝ ſolenniū tranſgreſſiōes. maleficia
impediētia coitū cōiugatoꝝ. pcuratiōes
ſterilitatū vel abortiuoꝝ/ꝯpinatōes vene
ni. magnas blaſfemias deo factas. caſus
coꝝ q̄ falſificāt lrās curie noſtre. vel abu/
tunt eiſdem. oēs excōicatiōes/ tā a nobis
q̄ꝫ a canone latas. exceptis inferi⁹ noīatis
et expſſis. ⁊ oīa alia peccata/ iſtis grauio/
ra. ¶ Caſus penitentiaꝝ p decanatus cō
miſſi. cōmittim⁹ penitētiarijs noſtris ge/
neralibus p decanatus deputatis. Pecca
ta ꝯtra naturā in om̄i etate a mulieribus
pperrata. ⁊ a viris infra. xx. annū pollutō
nes manuū in om̄i etate. piuria ⁊ fidei fra
ctōes que nō fuerūt fracte in curia noſtra
votoꝝ nō ſolenniū trāſgreſſiōes. iniectō
nes manuū in parentes vbi nō fuit leſio
grauis vel deliberatio. ſoꝛtilegia que nō
ſunt de eucbariſtia vel criſmate. iniectōes
manuū paruuloꝝ in clericos vſq̄ꝫ ad. xx
annū oppꝛeſſiōes puuloꝝ nō voluntari/
as ſed caſuales. clandeſtinas nuptias. in
ceſtus. exceptis patre. matre. filio. filia. fra
tre. ſoꝛoꝛe. om̄ia adulteria/hoc ſaluo/q̄ ſi
clādeſtine nuptie inceſtus adulteria p du
os teſtes aut plures qui his interfuerint/
aut alias p cōem famā vel infamiā pbari
poſſint/pꝛius ſuper his eccleſie vl' noſtrā
iuriſdictōnem exercentibus ſatiſfaciant.
Iniectōnes manuum in clericum vel ſa/
cerdotem. vbi nō eſt enoꝛmis leſio que ta
men ſi pꝛobari poſſit (vt predictū eſt) pꝛi
us eccleſie et leſo ſatiſfaciat. Sacrilegia
vſq̄ꝫ ad. xl. ſolidos. ita tamen q̄ debita fi/
at reſtitutio eccleſie de eiſdem. Om̄ia pec
cata in quibus curati habent poteſtatem.
Item reſtitutōes incerte conuertende ad
pios vſus. ¶ Caſus qui pꝛeſbiteris pa/
rochianis curatis et eoꝛum vices geren/
tes/committūtur Inoꝛdinatus concubi
tus cum mulieribus. mollicies ⁊ peccata
contra naturam in etate puerili/ in viris
vſq̄ꝫ ad. ix. annum adulteria ex parte viri
prouenientia/ damnificationes et furta/
dummodo fiat reſtitutio eccleſie/iniectio
leuis manuum in parentes/ ſacrilegia in
rebus minimis et cōmunibus/ vbi non
eſt hoꝛroꝛ et turpitudo/periuria priuata
in quibus nullus dānificatur. ſtuprū vir
ginū aboꝛſus nō procurati ſed caſuales.

¶ De caſibꝰ nobis aut penitentiarijs no
ſtris reſeruatis/curatis et eorũ vices gerẽ
tibus/excepto mortis articlo aut alia ma
nifeſta neceſſitate/abſoluere omnẽ inter/
dicimus poteſtatẽ. ¶ Sacerdotes vero/
confeſſiones mulierꝝ cum q̃bus peccaue/
rũt aut fautorũ ⁊ mediatorũ nõ audiant.
donec ſaltem de peccatꝭ inter eos/alijs cõ
feſſi fuerint competenter. ⁊ ceſſauerit infa
mia/ſi qua fuerit propter hoc ꝯtra eos. ſꝫ
mittant eos ad honeſtos ⁊ idoneos ꝯfeſ/
ſores Ac ibidẽ noteť ꝙ hic expediret vt in
ꝯſilijs prouĩcialibꝫ eſſet maior autoritas
collata a papa/circa ordinẽ caſuũ reſerua
torꝝ/⁊ irregularitatꝭ/vt ſalubriꝰ ꝓuidereť.

S Vero ſi talis viſitatio de qua loq̃
mur nõ fiat ꝑ parochias/videtur
tamẽ iſta diligenť eſſe interrogan
da ſigillatim a quolibet curato et vicario
eius/ſm ſtatũ ſuũ. ⁊ hoc dũ venit ad ſino
dũ epiſcopi ⁊ aliorꝝ. ⁊ hoc vel publice/vel
ad partẽ. vulgari lingua vel latina, put ex
pedientiꝰ vel vtilius eſſe videbiť ad laudẽ
ſcientiũ ⁊ neſcientiũ verecundiã ac doctri
nam Jtẽ fieret talis examinatio de oĩbꝫ
q̃ ad regimẽ curarꝝ/ꝓuſq̃ eis littere con/
cederenť ¶ Jtẽ dñi ꝑlati ⁊ alij habẽtes iu/
riſdictõẽs poterint facere ſpeciales inſtru
ctõẽs pro inq̃ſitiõe faciẽda ſuꝑ abuſibꝫ q̃
dicunť fieri in curijs ſuis. vt ſciant ⁊ ꝓui/
deant. tã̃ incipiẽtes reformatõeꝫ a ſeipſ
et a domo ſua ¶ Jtẽ noteť hic de iuramẽ/
tis officiariorꝝ reqrendis ⁊ ſeruãdis quo
niã ordinatũ eſt ꝙ multa facto iurẽt. ſꝫ fe
re nihil obſeruãt. ¶ Jtẽ de iuramẽto exa/
cto ab illis q̃ queſtionãtur. vel ꝑ impoſi/
tõnes a mercatoibꝫ. q̃ꝝ tñ iuramẽto non
ſtať. cũ finis oĩs cõtrouerſie ſit iuramẽtũ
ſm aplm. Nã ꝑ iſta grãdis laqueꝰ ad piu
ria etiã publicaꝝ ſolẽnia ꝓcurať ¶ Jtẽ de
teſtamẽtis expediẽdis ſine tali ſumpta et
tactu in ꝑiudiciũ graue aiaꝝ q̃ torquẽtur
in purgatorio ¶ Jtẽ de excõicatõibꝫ tã fre
quẽter ⁊ leuiť fulminatis a iure et iudice.
¶ Jtẽ ſi abſoluať iudicialr ab excõicatõe
ꝯfiteať iterꝝ ſacramentalr. qꝛ ſic opoꝛtꝫ fie
ri. vt ſuꝑ his fiat declaratio ꝑ hoc ſacꝝ cõ
ciliũ. iuxta inſtitutõẽs olim ⁊ nouiť ꝑ ve/
nerabilẽ vniuerſitatẽ pariſieñ. cõpoſitas
Et licꝫ ſentẽtia excõicatõis nõ ligat vt ex
cõicatꝰ viteť/niſi ſit iudicialr ꝓnũciatꝰ cẽ
talis Silr ꝙ irregularitas nõ incurrať ꝑ
excõicatõe. niſi ſit declarata ꝑ iudicẽ. ⁊ ita
de ſilibus q̃ multos tollerẽt laq̃os aiaꝝ ⁊
inde melior ordo ierarchie ciuiľ ſeruareť.
¶ Jtẽ de ꝓmotoribꝫ q̃ dũ faciũt exactõẽs
iniuſtiſſimas nihil ſoluũt de expẽſis/ nec
puniunť. ſed reportant ſalaria ſua ab in/
nocentibꝫ abſolutis diffamatꝭ et exceptꝭ.
¶ Jtẽ de applicatõe ꝓ emendis taxatorꝝ
in pios vſus ⁊ publicos. qꝛ aliter eſt ſcan
dalũ ꝯtra ꝑlatos in pplis ¶ Jtẽ ad euitã
dũ notã vel ſpẽm ſimonie ĩ oĩbꝫ vbi danť
pecunie ad miniſtrandū ſpũalia ſic̃ ſunt
ordines. ſepulture. baptiſmꝰ miſſe ⁊c̃. Ex/
pediẽs videreť et cõformiť ad iura. aut ꝙ
nihil recipeť. aut cũ moderatõne maiori.
aut ꝙ ꝓus dareť ſpũalia q̃ aliq̃d exigereť
vel recipeť tpale. ſꝫ poſtmodũ q̃rerenť con
ſueta. que ſi renuerenť cõtumaciť ſolui/ſi
eret tunc honeſtiꝰ actio ꝯtra tales ¶ Jteꝫ
hoc eſſet interꝑtandũ/ſi iura olim tradita
cõtra dantes aliq̃d in omni re ſpũali/⁊ in
introitu religionis/ſint in ſua ſeueritate
ſeruãda. ſicut apparet ꝙ nõ. alioquin fere
totus eccleſiaſticorũ cetus in damnatõis
ſtatu eſſet. fiat igiť declaratõ. ¶ Jtẽ in mi
niſtratõe ordinũ fiat diligẽtior inq̃ſitõ ⁊
obſeruatio etatũ inſtitutarꝝ ꝑ canones. et
hoc ꝑ religioſos ſicut ꝑ alios. Jtẽ idem ſi
ſint priuilegiati. quia hic eſt laqueꝰ formi
dabilis ꝓ prelatis ⁊ pro talibꝫ ordinatꝭ ꝓ/
pter ſuſpenſionẽ ⁊ alias penas iuris vľ ꝓ
pter defectum ꝑlati in intentõe. quia ꝑdi/
cunt publice/ꝙ intendũt tales ordinare.
vt ſubdiaconꝰ in. xviij. diaconus in. xx. ſa
cerdos in. xxv. anno nedum propter ſci/
entiã ſed etiam propter mores. ¶ Jtẽ ꝙ
nõ promoueanť ſine certo ⁊ ſtabili titulo
bñficij vel patrimonij ſine fraude. ¶ Jtẽ
ſciant cõpetenť loqui latinũ ⁊ intelligere
Et ꝓuideať ꝙ non ſint vt ſacerdotes in
ſcandalũ. ⁊ hoc ꝓficeret ponere modũ tot
miſſis quas habere volunt in domibus
ſuis cõmuniter homines parui ſtatus
Jtẽ denuncieť recipientibꝫ ſacros ordĩes
ꝙ faciunt votum caſtitatis ſolenne ne pu
tent ſe liberos ad fornicãdum ſicut fatui
quidam putãt. ¶ Jtem cõtra predones ⁊ T
vexatores terrarum eccleſie videreť proce
dendum ꝑ viam publice ⁊ pie predicatio
nis ad dominos. inſinuando grauamia
particulariter. et oſtendendo pericula ſu/
arum animarꝝ niſi ꝓuidereť. ⁊ nõ dando
onera denunciãdo curatis aut ſuis vica/
rijs. quia nec audent nec poſſunt exequi

Item queraſ executio conſtitutiõis quã
papa fecerat pro theologis. immo verius
pro eccleſijs. vt ſcz in qualibet eccleſia ca/
thedrali et collegiata notabiliter/ ſit vna
prebenda effecta in ꝑpetuũ pro vno theo
logo qui legere docere ⁊ predicare ſit aſtri
ctus. Similiter prouidẽdum eſſet abba
tijs ⁊ monaſterijs ꝙ nõ carerent viris do
centibus eos etiã a puero/ meditari in le/
ge domini die ac nocte quia in tali quidẽ
de diuinis intelligerẽt aut ſaperẽt. ¶ Itẽ
reformetur honeſtas in diuino officio et
ſeruitio/ contra ludos fatuoꝝ/ contume/
lioſos deo ⁊ eccleſie. ⁊ ꝑ excõmunicatõem
et priuatõem diſtributionũ vel incarcera
tionẽ. ¶ Item cõtra garrulatões indeco/
ras in choro tpe ſeruitij ⁊ fiant noue con/
ſtitutões aut iam edite cõſeruenſ. ¶ Itẽ
deberet fieri ſpecialis inq̃ſitio vt viſitatõ
pro mendicantib9 tam in facto ſermonuʒ
confeſſionũ q̃ʒ alioꝝ. et ſpecialiter ꝙ eui/
tent cõſortia feminaꝝ in camerulis. et de
tractões in ſermonibus. ⁊ fabulas inu/
tiles. ⁊ aſſertiones temerarias/ diffinien/
do aliquid generaliter eſſe pctm̃ mortale
vel non eſſe. Et queraſ. qualiter in pmiſ/
ſis ſe ingerũt. ⁊ ſi cõtra decretalem omnis
vtriuſqʒ ſexus. Item queraſ de quib9 pec
catis remittũt ad penitentiarios. qꝛ dicit
ꝙ aliqui abſoluũt ab omnib9. Itẽ ſi mi/
niſtrent ſacramenta ꝓhibita/ cõtra ꝓhibi
tionẽ iuris. ſi predicãt contra prelatos et
ſepulturas et decimas. ſi admittunt excõi
catos a iudicibus/ ad ſua cõſortia in diui
no officio ſeu ſeruitio et ceteros. ſicut fer
tur ab aliquib9 eſſe. ¶ Item pro priorati
bus deſolatis/ vbi non ſunt niſi vnus vel
duo religioſi ſepe in ſcandalũ ſui ⁊ alioꝝ.
eſſet prouidendũ/ quia dũ redeũt ad clau
ſtra/ turbant alios nec proficiũt. ¶ Item
de obſeruatione benedictine pro mona/
chis nigris et alijs videanſ illa que neceſ
ſaria ſunt/ declarent. ¶ Itẽ videaſ de mo
do conferẽdi bene ⁊ libere beneficia in ca
ſu reductiõis beneficioꝝ ad ordinarios
⁊ de reliq̃s cõſequẽtib9 ¶ Itẽ prouidẽdũ
eſt in exceſſib9 viſitãtiũ plus ſepe ad q̃ſtũ
⁊ pompã ⁊ deſtructõem q̃ʒ edificationẽ. ⁊
ordinenſ circa moderata. Itẽ videatur de
modo habendi certã contributõnem ꝑ to
ta prouincia/ ad defendendũ ⁊ proſequẽ/
dum ea que fuerũt ordinata. Et ꝙ ipſa vi
riliter et prudenter exequãtur/ vſqʒ ad ali
ud ꝓuinciale conciliũ ⁊ de triennio ad tri
enniũ fieri debet et pena appoſita
vel ordinetur alia: conſeruef ⁊ declaretur
Similiter qui debent cõparere ⁊ qualit.
Item ſi expediat tres vel quatuor proui
tias quandoqʒ cõuenire. Item ſi ordinẽ
tur cõformiter ad decretalem aliq̃ qui ha
beant inquirere reformanda ꝑ q̃libet dio
ceſi. et referre auiſamenta prouiſionũ decẽ
tiũ/ in ſeq̃nti ꝯcilio ¶ Itẽ fiat in qualibʒ
dioceſi monitio ſimilis illi quã epõ fecit
pariſienſ. contra loquẽtes ſub ſpecie ioci
cõtra fidẽ ⁊ ſacramẽta. vt ſcz audiẽtes/ de
nũcient tales epõ loci vel officiali vel ſuo
curato/ infra octo dies aut q̃ʒ prio ꝯmode
põt fieri. Et hic eſſent grauiſ cantilene er
ronee ⁊ lubrice ⁊ contra honorẽ matrimo
nialis ſacramẽti cõpoſite/ prudẽter ſm lo
coꝝ ⁊ temporũ ⁊ moꝝ q̃litates ¶ Hec in
q̃ʒ plus in modũ cuiuſdã mẽorialis q̃ʒ do
ctrine ſubtilis notata ſint. det autẽ in exe
quẽdis ſpũs ſui robur deus q̃ eſt benedi/
ctus in ſecula. Amen. Finit

¶ Sermo eiuſdẽ in ¶ ea

dominica. xix. poſt pentecoſten de q̃tuor
domib9 Et poteſt dici in dedicatõe eccl'ie

Vade in domũ tuã. Origina
liter Math. ix. ⁊ Mar. ij. ⁊ re
citatur i euãgelio dñice cur
rentis ¶ Etſi hec xpi vox ad
me traduci pt q̃ſi me iubeat
in domũ regredi ⁊ increpans dicat: q̃re tu
enarras iuſticias meas ⁊ aſſumis teſtamẽ
tũ meũ ꝑ os tuũ. Attamẽ qꝛ ſic op9 eſt mo
uẽdi audaciaʒ p̃ſtat paralytic9 hodie a petis
ſumſ ⁊ morbo curat9 in illa quã ingreſſus
fuerat xp̃s domo. Sic agã. eo modo i do
mũ vbi xp̃s grabato proprie fragilitatis
inſtrat9 plena fide deuoluar. q̃tin9 morbi
dã ipſe paralyſim mee mẽtis eijciat Et q̃ il/
la eſt xpi dom9 reuerendi pr̃es: Domus
haud dubie de q̃ in hymno caniſ Dom9
pudici pectoris templũ repẽte fit dei Do
m9 inſuꝑ quã ꝑ aſilo et tutiſſimo oim cri
minoſoꝝ refugio xp̃s in celo lõge pclario
rẽ quã olim romul9 in latino ꝯſtituit De
aſilo romuli florus in epitomate libro ꝓ
mo Hec dom9 eſt ad quã te iubẽte Ieſu ꝑ
go/ in qua ſanari cuſtodiri qʒ cõfido/ ac ꝑ
inde verbũ tuũ te conſentiente grati9 elo
qui/ ad quam cum gabriele nos omnes
accedamus precor dicentes. Aue Maria